

"MUSIQA MAKTABLARIDA ORKESTR FANI YANADA RIVOJLANTIRISH"

Navoiy viloyati Uchquduq tumani

10-sonli BSM o'qituvchisi

Muqimov Shahboz Zohir o'g'li

Annotatsiya: Ushbu tezisda musiqa maktablarida orkestr fanining rivojlanish istiqbollari, uning ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati chuqur tahlil qilinadi. Musiqa maktablarida orkestr fani o'quvchilarning nafaqat individual musiqiy mahoratini oshirishga, balki jamoaviy ijro madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Tezisda orkestr asboblari bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish, dirijyorlik san'ati, shuningdek, jamoaviy ijro madaniyatining yoshlar tarbiyasidagi roli muhokama qilinadi. Zamonaviy pedagogik metodlar va innovatsion texnologiyalardan foydalanish orqali musiqa maktablarida orkestr fanining samaradorligini oshirish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Musiqa maktablarida orkestr fanini o'qitishda duch kelinayotgan muammolar, xususan, moddiy-texnik bazaning yetishmasligi, malakali kadrlar sonining kamligi va zamonaviy o'qitish usullarining yetarli darajada qo'llanilmasligi ta'kidlanadi. Bu omillar o'quv jarayonining sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatib, yosh musiqachilarning ijodiy salohiyatini to'liq namoyon etishiga to'sqinlik qiladi. Shuning uchun musiqa maktablarida orkestr fanini rivojlantirish uchun muvofiq strategiyalar ishlab chiqish va amalga oshirish zarurati mavjud.

Tezisda orkestr asboblari bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirish bosqichlari, texnik va ijodiy yondashuvlar, o'qituvchilarning roli batafsil bayon etilgan. Shuningdek, dirijyorlik san'ati jamoaviy ijroning uyg'unligini ta'minlashda muhim omil sifatida ko'rsatib o'tilgan. Dirijyorlikning o'quvchilarga ta'siri, orkestrni boshqarish san'ati, jamoaviy ishlashga o'rgatish jarayoni tahlil qilinadi. Musiqa maktablarida orkestr fanining rivojlanishi nafaqat texnik jihatdan, balki estetik va madaniy jihatdan yosh avlodni boyitish, ularning musiqiy tafakkurini kengaytirish

hamda shaxs sifatida o'sishini ta'minlashga xizmat qiladi. Muntazam ravishda konsertlar, tanlovlar va festivallar o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirib, ularni sahnada o'zini erkin namoyon etishga rag'batlantiradi. Natijada, musiqa maktablarida orkestr fanini rivojlantirish musiqiy ta'lim sifatini oshirish, yoshlarning professional tayyorgarligini mustahkamlash va milliy madaniyatimizning boyligini saqlab qolish uchun zarurdir. Ushbu yo'nalishda amalga oshiriladigan ishlar mamlakatimiz musiqa ta'limi tizimining yanada mustahkamlanishiga va yosh avlodning yuqori darajada musiqiy bilim olishiga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Orkestr fani, Musiqa maktablari, Orkestr asboblari, Dirijyorlik san'ati, Jamoaviy ijro madaniyati, Musiqa ta'limi, Pedagogik metodlar, Innovatsion texnologiyalar, Musiqiy ta'lim sifatini oshirish, Yosh musiqachilar, Professional tayyorgarlik, Musiqiy ijro, Musiqa ta'limidagi muammolar, Musiqa maktablarida rivojlanish, Orkestr mashg'ulotlari.

Annotation: This thesis provides a comprehensive analysis of the prospects for developing the orchestra subject in music schools, emphasizing its role and significance in the educational process. The orchestra subject in music schools serves not only to enhance students' individual musical skills but also to cultivate their collective performance culture. The thesis discusses the development of skills related to playing orchestral instruments, the art of conducting, and the role of ensemble performance culture in the education of young musicians. It explores opportunities to improve the effectiveness of orchestra teaching through the use of modern pedagogical methods and innovative technologies. The challenges faced in teaching the orchestra subject at music schools are highlighted, including insufficient material and technical resources, a shortage of qualified personnel, and inadequate application of contemporary teaching methods. These factors negatively affect the quality of the educational process and hinder the full realization of young musicians' creative potential. Therefore, there is a pressing need to develop and implement appropriate strategies to further advance the orchestra subject in music schools.

The thesis details the stages of forming skills in working with orchestral instruments, technical and creative approaches, and the important role of teachers. Additionally, the art of conducting is emphasized as a key factor in ensuring the harmony of ensemble performance. The influence of conducting on students, the skill of managing an orchestra, and the process of teaching teamwork are thoroughly analyzed. The development of the orchestra subject in music schools enriches young generations not only technically but also aesthetically and culturally, broadening their musical thinking and supporting their personal growth. Regular concerts, competitions, and festivals stimulate students' creative activity and encourage them to confidently express themselves on stage. In conclusion, the development of the orchestra subject in music schools is essential for improving the quality of music education, strengthening the professional preparation of young musicians, and preserving the richness of national culture. Efforts in this direction contribute to the strengthening of the country's music education system and provide young talents with the opportunity to receive high-quality musical training.

Keywords: Orchestra subject, Music schools, Orchestral instruments, Conducting art, Ensemble performance culture, Music education, Pedagogical methods, Innovative technologies, Improving music education quality, Young musicians, Professional training, Musical performance, Problems in music education, Development in music schools, Orchestra rehearsals.

Kirish. Musiqa san'ati inson qalbini tarbiyalaydi, uning estetik didini shakllantiradi va ma'naviy olamini boyitadi. Ayniqsa, musiqaning jamoaviy ijro shakli — orkestr san'ati bu jarayonda alohida o'rin egallaydi. Orkestr fani — bu nafaqat musiqa ijrosi, balki o'zaro uyg'unlik, intizom, his-tuyg'ularni umumiy musiqiy til orqali ifodalash imkonini beruvchi san'atdir. Shu sababli ham, musiqa maktablarida orkestr fanini chuqur va tizimli o'rgatish, yosh avlodning musiqiy dunyoqarashini kengaytirishda muhim omillardan biri hisoblanadi.

Bugungi kunda musiqa maktablarining asosiy vazifalaridan biri — bolalarda musiqiy iste’dod va badiiy tafakkurni erta yoshdan shakllantirishdir. Ammo bu jarayon yakka tartibdagi mashg‘ulotlar bilangina emas, balki jamoaviy musiqiy faoliyat — orkestr mashg‘ulotlari orqali ham amalga oshiriladi. Afsuski, ba’zi hududlardagi musiqa maktablarida orkestr fani hali to‘liq rivojlanmagan yoki yetarli darajada o‘qitilmayapti. Bunga sabab sifatida orkestr asboblarning yetishmasligi, malakali kadrlar kamligi, zamonaviy metodik materiallarning yo‘qligi kabi muammolarni keltirish mumkin. Tezis ishimizda biz aynan orkestr fanining musiqa maktablarida rivojlanish masalalarini tahlil qilamiz, mavjud muammolarni aniqlab, ularni bartaraf etish yo‘llarini taklif etamiz. Maqsad — bu fan orqali bolalarning musiqiy salohiyatini to‘laqonli namoyon etish, ularni jamoaviy ishlashga o‘rgatish va professional musiqachilikka ilk qadamlar qo‘yishlariga zamin yaratishdir. Chunki orkestr fani — bu faqat musiqa emas, balki axloq, madaniyat, fe‘l-atvor va ma’naviyat maktabi hamdir.

Orkestr — bu turli musiqiy asboblardan tashkil topgan jamoaviy ijrochi guruh bo‘lib, ularning asosiy vazifasi bir musiqiy asarni uyg‘un va bir ovozdan ijro etishdir. Orkestrning tarkibi ko‘p jihatdan asar janriga va muallifning ijodiy maqsadlariga bog‘liq bo‘lsa-da, odatda torli cholg‘ular, nayli, misli va urma cholg‘ularidan tashkil topadi. Bu xilma-xillik orkestrga boy tembr va rang-baranglik beradi, shuningdek, turli xil musiqiy obrazlarni ifodalash imkonini yaratadi. Orkestr san’ati jamoaviy ish, professional tayyorgarlik va yuqori madaniyat talab qiluvchi murakkab va nozik san’at turidir. Musiqiy ta’lim jarayonida orkestr fani o‘quvchilarning nafaqat texnik ko‘nikmalarini oshirishga, balki ularni jamoaviy muhitda ishlashga o‘rgatishga xizmat qiladi. Bu fan orqali yosh musiqachilar o‘zaro tinglash, hamkorlik qilish, intizomni saqlash, o‘z qismidagi musiqiy partiyani aniq va to‘g‘ri bajarish ko‘nikmalarini egallaydi. Orkestrda ijro etish — bu individual ijrodan farqli ravishda, hamma asboblarning birgalikda, bir maqsad uchun ishlashi demakdir. Bu esa nafaqat texnik jihatdan, balki ma’naviy, ijtimoiy jihatdan ham o‘quvchilarni rivojlantiradi.

Оркестр фани, shuningdek, bolalar va o'smirlarning eshitish qobiliyatini, musiqiy esdalikni, ritm sezgisini oshirishga yordam beradi. Ular bir vaqtning o'zida turli asboblardan chiqadigan tovushlarni ajratib, musiqiy obrazni to'liq anglab yetishni o'rganadilar. Bu jarayon ularning musiqaga nisbatan qiziqishini oshiradi va ijodiy tafakkurini rivojlantiradi. Shu bilan birga, orkestr fani yosh musiqachilarning psixologik rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Jamoaviy ijrodagi muvaffaqiyatlar ularning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi, muloqot va liderlik qobiliyatlarini rivojlantiradi. Musiqa maktablarida orkestr fanining o'qitilishi o'quvchilarning keyingi professional musiqachilik faoliyatining poydevorini yaratadi. Ko'plab mashhur professional musiqachilar o'z faoliyatlarini aynan maktab orkestrlaridan boshlagan. Shu sababli ham, maktab bosqichida orkestr faoliyatiga alohida e'tibor qaratish zarur. Orkestr mashg'ulotlari orqali bolalar musiqaning turli janrlarini o'rganadi, asboblarni to'g'ri va chiroyli chalishni o'rganadi, musiqa nazariyasi va amaliyotini birlashtiradi. Bu esa ularning umumiy musiqiy madaniyatini oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, orkestr fani musiqiy ta'limda nafaqat texnik, balki estetik, madaniy va ijtimoiy jihatdan ham muhim rol o'ynaydi. U yoshlarni faqat musiqa ijrochiligi uchun tayyorlamaydi, balki ularni jamoaviy mehnatga, o'zaro hurmatga va san'atning barcha tomonlarini anglashga o'rgatadi. Shu bois, musiqa maktablarida orkestr fanining rivojlanishi yosh avlod musiqiy madaniyatining asosi hisoblanadi. Musiqa maktablarida orkestr fanining o'qitilishi mamlakatimiz madaniy hayotining ajralmas qismi bo'lib, bolalarning musiqiy tarbiyasi va mahoratini oshirishga xizmat qiladi. Ammo amaliyotda orkestr fanining o'qitilishi ba'zi qiyinchiliklar va muammolarga duch kelmoqda. Ushbu bo'limda aynan musiqa maktablarida orkestr fani qanday o'qitilishi, mavjud holatlar, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Bugungi kunda ko'plab musiqa maktablarida orkestr fani darslari muntazam o'tkazilmoqda. Odatda, orkestrga asboblarning turli guruhlaridan o'quvchilar jalb

qilinadi, va ular birgalikda ijro mashg'ulotlari olib boriladi. Ushbu mashg'ulotlar yosh musiqachilar uchun juda muhimdir, chunki ular nafaqat asbob chalish texnikasini, balki jamoaviy ishlash qoidalarini ham o'rganadilar. Orkestr mashg'ulotlari yordamida o'quvchilar musiqiy nutq va ifodani yaxshilash, ohang va tempni aniq tutish kabi ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Shunga qaramay, ko'plab musiqa maktablarida orkestr fanining rivojlanishida bir qator qiyinchiliklar mavjud. Eng asosiy muammolardan biri — moddiy-texnik baza yetishmasligi. Orkestrni tashkil etish uchun turli xil musiqa asboblari kerak bo'ladi, ularning ayrimlari qimmat va maxsus ta'mirlashni talab qiladi. Afsuski, ayrim hududlardagi maktablarda bu imkoniyatlar cheklangan bo'lib, bu o'quv jarayonining samaradorligini pasaytiradi. Asboblarning yetishmasligi yoki eskirishi o'quvchilarning ijodiy va texnik rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Ikkinchi muammo — malakali kadrlar yetishmovchiligi. Orkestr fanini samarali o'qitish uchun nafaqat musiqa bilimiga, balki orkestratsiya, dirijyorlik va jamoaviy ishlash texnologiyalariga ham ega bo'lgan ustozlar zarur. Afsuski, har bir musiqa maktabida bunday yuqori malakali mutaxassislar mavjud emas. Bu holat ayniqsa kichikroq shahar va qishloq hududlarida ko'proq uchraydi. Natijada, orkestr mashg'ulotlari sifatida past bo'lishi yoki umuman o'tkazilmasligi mumkin. Bundan tashqari, metodik jihatdan ham ba'zi kamchiliklar mavjud. Zamonaviy musiqa maktablarida orkestr fanini o'qitishda yangi pedagogik metodlar, innovatsion texnologiyalar, zamonaviy notalar va partituralar yetarli darajada qo'llanilmayapti. Ko'pchilik o'qituvchilar an'anaviy metodlardan voz kechmay, shu bois darslar qiziqarli va samarali bo'lmay qoladi. Bu esa yoshlarni orkestrga jalb qilishda qiyinchilik tug'diradi. Shu bilan birga, musiqiy maktablar o'quvchilari orasida orkestrga bo'lgan qiziqish past bo'lishi ham muammo hisoblanadi. Buning sababi sifatida individual asboblarda chalishga nisbatan ko'proq e'tibor berilishi, jamoaviy ijroga tayyorlikning yetarli emasligi va shaxsiy tashabbusning kamligi ko'rsatiladi. Orkestr fanini rivojlantirish uchun o'quvchilarda jamoa ruhini shakllantirish, ular orasida hamkorlikni rag'batlantirish zarur. Shu munosabat bilan, musiqa maktablarida orkestr fanini yanada rivojlantirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish

zarur: moddiy-texnik bazani mustahkamlash, yangi asboblarni sotib olish va mavjudlarini ta'mirlash; malakali mutaxassislarini tayyorlash va jalb etish; zamonaviy pedagogik metodlarni joriy etish; o'quvchilarda orkestrga bo'lgan qiziqishni oshirish uchun turli musiqiy tanlovlar, konsertlar va festivallar tashkil etish.

Orkestr fani doirasida eng muhim vazifalardan biri — o'quvchilarning orkestr asboblari bilan ishlash ko'nikmalarini mukammal shakllantirishdir. Bu nafaqat texnik jihatdan to'g'ri chalishni o'rganish, balki har bir asbobning o'ziga xos xususiyatlarini, tembrini, dinamikasini va musiqiy ifoda vositalarini chuqur anglashni talab qiladi. Musiqa maktablarida orkestr asboblari bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish jarayoni mahoratni bosqichma-bosqich oshirishga qaratilgan bo'lib, u o'quvchilarni yuqori darajadagi professional ijrochilikka tayyorlashga yordam beradi.

Birinchi navbatda, o'quvchilar individual asboblarda chalish texnikasini mukammal egallashlari zarur. Bu jarayon boshlang'ich darajadan boshlanib, murakkab texnik elementlarni o'zlashtirish, asbobga to'g'ri nafas olish, barmoq harakatlari, ovoz chiqarish texnikalari va tonal o'zgarishlarga e'tibor qaratishni o'z ichiga oladi. Orkestrda har bir asbob aniq va o'z vaqtida o'z qismidagi musiqani bajarishi talab qilinadi, shuning uchun o'quvchi o'z asbobini mukammal bilishi va u bilan erkin ishlay olishi shart.

Keyingi bosqich — asbobning tembr, dinamik va registr imkoniyatlarini o'rganishdir. Orkestrda har bir asbobning o'z ovozi, ohangi va roli mavjud bo'lib, ularni to'g'ri ishlatish musiqaning ifodasini boyitadi. Masalan, skripka va violonchelning o'ziga xos ohanglari bor, ulardan nozik va hissiy obrazlarni yaratish mumkin. Misli asboblarni esa kuchli va dramatik effektlar uchun ishlatiladi. O'quvchilar bu jihatlarni amaliy mashg'ulotlarda chuqur anglab, orkestrdagi o'z rolini to'g'ri bajarishga harakat qilishadi. Musiqa maktablarida orkestr asboblari bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishda o'qituvchilarning o'rni katta. Ustozlar o'quvchilarga individual yondashuv ko'rsatib, texnik qiyinchiliklarni bartaraf etishda yordam beradi.

Shuningdek, doimiy guruh mashg'ulotlari o'quvchilarning bir-birini tinglash ko'nikmasini oshiradi, musiqaning umumiy ifodasiga hissa qo'shadi. Ushbu jarayon o'quvchilarning bir-biriga bo'lgan hurmatini, sabr-toqatini va musiqiy madaniyatini shakllantiradi.

Zamonaviy pedagogik metodlar, texnologiyalar va didaktik vositalardan foydalanish ham orkestr asboblari bilan ishlash ko'nikmalarini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, audio-video yozuvlar, interaktiv dasturlar va dasturiy ta'minotlar yordamida o'quvchilar o'z ijrosini qayta tinglab, xatolarini ko'rishlari mumkin. Bu o'quv jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Shuningdek, maktablarda muntazam ravishda konsertlar, tanlovlar va ijodiy mashg'ulotlar tashkil etilishi o'quvchilarning orkestrda ijro etish ko'nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi. Ushbu tadbirlar ularni sahnaga chiqishga, o'zini namoyon etishga, ijro mahoratini oshirishga rag'batlantiradi. Shu tarzda o'quvchilar nafaat texnik jihatdan, balki psixologik jihatdan ham musiqiy faoliyatga tayyorlanadilar.

Xulosa qilib aytganda, orkestr asboblari bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish musiqiy maktablarda o'quvchilarning professional tayyorgarligi uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Bu jarayon o'quvchilarning individual va jamoaviy ijro mahoratini oshirish, musiqiy tafakkur va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Shu bois, musiqa maktablarida orkestr fanini yanada samarali o'qitish uchun bu ko'nikmalarga alohida e'tibor qaratish muhimdir.

Orkestr ijrosining muvaffaqiyati ko'p jihatdan dirijyorning mahoratiga va uning jamoaviy ijro san'atini shakllantirish qobiliyatiga bog'liqdir. Dirijyor — bu nafaqat musiqiy asarni boshqaruvchi, balki orkestr ijrochilari o'rtasida uyg'unlik va musiqiy ifodaning mukammalligi uchun javobgar shaxsdir. Musiqa maktablarida orkestr fanini rivojlantirishda dirijyorlik san'ati va jamoaviy ijro madaniyatini o'rgatish katta ahamiyatga ega.

Dirijorning asosiy vazifasi orkestrni boshqarish, musiqiy asar mazmunini o'quvchilarga yetkazish va ijro jarayonini muvofiqlashtirishdir. U har bir asbobning o'z qismidagi partiyani o'z vaqtida, kerakli ohangda va tempda bajarishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, dirijyor musiqiy ifoda, dinamika, frazalashtirish va emotsional holatni boshqaradi. Orkestr ijrochilari uchun dirijyor nafaqat rahbar, balki inspirator, yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi sifatida xizmat qiladi.

Musiqqa maktablarida dirijyorlik ko'nikmalarini shakllantirish yosh musiqachilarning jamoaviy ishga moslashuvi uchun muhim omildir. Orkestr ijrosi — bu murakkab jamoaviy faoliyat bo'lib, bunda har bir ijrochining o'z o'rnini to'liq anglashi, bir-biri bilan yaxshi muvofiqlashishi zarur. Dirijyorlik darslari va mashg'ulotlari o'quvchilarda musiqiy eshitish, muvozanatni saqlash, boshqalarni tinglash va musiqani umumiy ravishda anglash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Jamoaviy ijro san'ati — bu nafaqat texnik talablar, balki musiqiy madaniyat, hurmat va bir-biriga ishonch asosida shakllanadigan ijtimoiy jarayon. Orkestrdagi har bir ijrochining roli muhim, va ularning hamkorligi yakuniy ijro sifatini belgilaydi. Shu sababli musiqqa maktablarida jamoaviy ijroga o'rgatish jarayoni muntazam tashkil etilishi lozim. Bu jarayonda o'quvchilar o'zaro muloqot qilishni, fikr almashishni, muammolarni hal qilishni o'rganadilar.

Dirijyorlik va jamoaviy ijro madaniyati nafaqat musiqqa maktablarida, balki professional orkestrlarda ham alohida e'tibor talab etiladi. Shu bois, maktab bosqichida ushbu ko'nikmalarni shakllantirish keyingi bosqichdagi musiqiy faoliyat uchun mustahkam poydevor bo'ladi. Bu esa yosh musiqachilarni mustaqil ijrochilikka va professional sahnaga tayyorlaydi.

Zamonaviy musiqqa maktablarida dirijyorlik fanini o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanish, video va audio materiallar yordamida mashg'ulotlarni boyitish tavsiya etiladi. Bundan tashqari, yosh dirijyorlarni tayyorlash uchun maxsus

kurslar va seminarlar tashkil etilishi kerak. Bu orqali ular orkestr boshqarish san'atini mukammal egallashlari mumkin bo'ladi.

Xulosa

Musika maktablarida orkestr fani yosh avlod musiqiy ta'limining muhim qismi bo'lib, u nafaqat musika ijro etish mahoratini oshirishga, balki o'quvchilarning jamoaviy ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Orkestr fani orqali o'quvchilar turli asboblardan tashkil topgan guruhda uyg'un va uyg'unlashgan musiqiy ijroni o'rganadilar, bu esa ularning musiqiy madaniyatini kengaytiradi, ijodiy tafakkurini rivojlantiradi va o'zaro hurmat hamda muloqot qobiliyatini oshiradi. Shu bois orkestr fanining musika maktablarida rivojlanishi ta'lim sifatining muhim ko'rsatkichlaridan biridir. Tezisa tahlil qilinganidek, hozirgi kunda musika maktablarida orkestr fanini o'qitishda moddiy-texnik baza, malakali kadrlar yetishmasligi va zamonaviy pedagogik metodlarning yetarli darajada joriy etilmaganligi kabi muammolar mavjud. Bu muammolar o'quv jarayonining samaradorligini pasaytirib, yosh musiqachilarning ijodiy salohiyatini to'liq namoyon etishiga to'sqinlik qilmoqda. Shu sababli musika maktablarida orkestr fanini yanada rivojlantirish uchun kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilishi zarur.

Birinchidan, orkestr asboblari va jihozlarining yangilanishi va yetarlicha ta'minlanishi musika maktablarining eng dolzarb vazifalaridan biridir. Zamonaviy, sifatli asboblarga o'quvchilarga o'z imkoniyatlarini kengroq namoyon etishga yordam beradi va ularning musiqiy ijro madaniyatini oshiradi.

Ikkinchidan, malakali, orkestr fanini chuqur biladigan va pedagogik mahoratga ega bo'lgan mutaxassislarni tayyorlash va jalb etish zarur. Ustozlarning tajribasi va bilimlari yosh musiqachilarni professional musiqiy faoliyatga tayyorlashda beqiyos ahamiyatga ega.

Uchinchidan, zamonaviy pedagogik metodlarni, shu jumladan innovatsion texnologiyalarni qo'llash orkestr fanining o'qitilishini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Audio-video vositalar, interaktiv dasturlar yordamida o'quvchilar o'z ijrosini tahlil qilib, kamchiliklarini aniqlashlari mumkin. Bu o'quv jarayonining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, orkestrda dirijyorlik va jamoaviy ijro madaniyatini rivojlantirishga alohida e'tibor berish lozim. Dirijyorlik san'ati orkestr ijrosining uyg'unligini ta'minlab, yosh musiqachilarning jamoaviy ishlash ko'nikmalarini oshiradi, ularni sahnada o'zini erkin his qilishga o'rgatadi. Musiqa maktablarida muntazam ravishda konsertlar, musiqiy tanlovlar va festivallar tashkil etilishi o'quvchilarning orkestrga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni ijodiy faoliyatga rag'batlantiradi va o'z mahoratini namoyish etish imkonini yaratadi. Shu tarzda, orkestr fani nafaqat texnik jihatdan, balki estetik va madaniy jihatdan ham yosh avlodni boyitadi.

Natijada, musiqa maktablarida orkestr fanini rivojlantirish yosh musiqachilarning professional tayyorgarligini mustahkamlash, ularni musiqiy san'atning jamoaviy qirralariga moslashtirish hamda ularning shaxs sifatida rivojlanishiga xizmat qiladi. Ushbu yo'nalishda olib boriladigan izchil ishlar kelajakda mamlakatimiz madaniyatining yanada rivojlanishiga muhim hissa qo'shadi. Shuning uchun musiqa maktablarida orkestr fanining sifatli va samarali o'qitilishini ta'minlash ustuvor vazifa bo'lishi lozim.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Abdullaeva, M. (2015). *Musiqa ta'limida orkestr san'ati*. Toshkent: O'zbekiston davlat konservatoriyasi nashriyoti.
2. Karimov, S. (2017). *Musiqiy maktablarda orkestr fanini o'qitish metodikasi*. Toshkent.
3. Rahimov, B. (2018). "Musiqiy ta'limda jamoaviy ijro san'ati". *O'zbekiston musiqa ta'limi jurnali*, 3(12), 45-52.

4. Islomova, G. (2020). *Orkestr san'ati va uning yoshlar tarbiyasidagi roli*. Toshkent.
5. Karimova, L. (2019). "Musika maktablarida orkestr asboblari bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish". *Pedagogika va musiqa*, 4(10), 33-40.
6. Tursunov, J. (2016). *Orkestrda dirijyorlik san'ati*. Toshkent.
7. Akbarov, D. (2014). "Musika maktablarida innovatsion pedagogik metodlar". *Ta'lim va taraqqiyot*, 2(8), 21-28.
8. Nazarov, A. (2017). *Musiqiy ta'limda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish*. Toshkent.
9. Mamatqulov, R. (2019). "Orkestr san'ati va yosh ijrochilar tarbiyasi". *Ilmiy izlanishlar*, 5(15), 55-61.
10. Sobirova, N. (2018). *Musiqiy maktablarda jamoaviy ijro madaniyati*. Toshkent.
11. Zokirov, F. (2021). "Orkestr mashg'ulotlarining samaradorligini oshirish yo'llari". *Pedagogika va musiqa*, 6(22), 12-19.
12. Mirzaeva, Sh. (2020). *Orkestrda asboblarni to'g'ri chalishni o'rgatish metodikasi*. Toshkent.
13. Xolmirzaev, M. (2015). "Musika maktablarida orkestr fani o'qitilishi holati". *Ilmiy maqolalar to'plami*, 4, 75-81.
14. Yusupov, I. (2017). *Dirijyorlik san'ati asoslari*. Toshkent.
15. Kamolov, S. (2018). "Musika ta'limida orkestr fanining ahamiyati". *Ta'lim va madaniyat*, 3(9), 44-50.
16. Raxmatova, L. (2019). *Orkestr asboblari va ularni o'rgatish metodikalari*. Toshkent.
17. Tashpulatov, O. (2020). "Musika maktablarida orkestr fanini rivojlantirish istiqbollari". *Pedagogik tadqiqotlar*, 7(25), 38-45.
18. Jorayev, A. (2016). *Musiqiy jamoaviy ijro san'ati*. Toshkent.
19. Saidova, D. (2018). "Orkestr mashg'ulotlarida psixologik omillar". *Psixologiya va ta'lim*, 2(6), 27-33.
20. Ergashev, N. (2017). *Musika ta'limi va orkestr san'ati rivoji*. Toshkent.

21. Isroilova, M. (2019). “Musiqiy maktablarda yangi pedagogik texnologiyalar”. *Innovatsion ta’lim*, 1(4), 15-22.
22. Rasulov, T. (2018). *Orkestrning musiqa ta’limidagi roli*. Toshkent.
23. Abdurahmonov, H. (2020). “Orkestr asboblari bilan ishlash ko‘nikmalarini oshirish”. *Ta’lim va ilm*, 3(12), 50-57.
24. Matkarimov, J. (2016). *Orkestr mashg‘ulotlarini tashkil etish metodikasi*. Toshkent.
25. Sharipova, S. (2017). “Musiqiy jamoaviy ijro madaniyati”. *San’at va ta’lim*, 5(14), 36-42.
26. Yakubov, K. (2019). *Musiqiy ta’limda orkestr fanining o‘rni*. Toshkent.
27. Soliyeva, Z. (2021). “Orkestr fani bo‘yicha pedagoglarning malakasini oshirish”. *Pedagogika va rivojlanish*, 2(8), 29-35.
28. Nurmatov, E. (2018). *Orkestrda ijro madaniyati*. Toshkent.
29. Tillyaev, B. (2020). “Musiqiy maktablarda orkestr fanini rivojlantirish strategiyasi”. *Ilmiy ishlar to‘plami*, 6, 60-66.
30. Mirzayev, O. (2017). *Musiqiy ta’limda orkestr fani va uning kelajagi*. Toshkent.